

4 יום הכּפּוּרִים - זְמַן תְּשׁוּבָה

בדיקה עצמית ותיקון המעשה

יום חדש הגיע והמסע שלנו נמשך. "אני רק מקווה שלא נתחרט שיצאנו למסע הזה" אמרה עדי.
נעם ומאיה חייכו לעצמם. תומר אמר: "הרי זה רק מסע, תמיד אפשר לעצור, להתחרט, לחזור קצת אחורה, זה לא סיפור גדול".
"אני מבין את עדי", אמרתי. "גם לי קרה שעשיתי מעשה שהתחרטתי עליו. זה לא תמיד כל כך קל לתקן טעויות. זה לא קרה לכם אף פעם?" שקט השתרר. המשכנו לצעוד בשקט, כל אחת ואחד מאתנו חשבו על מעשים שהם לא גאים בהם, שכדאי היה לתקן.
"אני באמת חושב שאפשר לתקן מעשים" אמר תומר. "לקראת המסע שלנו סבתא שלי נתנה לי תמונה של יונה, האיש שברח מאלוהים ומצא את עצמו בתוך לווייתן, קצת כמו פינוקיו".
"מי זה יונה??" שאלנו.
"יונה היה נביא" ענה תומר. "הוא נשלח על ידי אלוהים להודיע לאנשי נינווה שאלוהים יעניש אותם וישמיד את העיר".
"ומה קרה להם?" - שאלה עדי.
"הסוף דווקא מעניין" השיב תומר. הוא יכול ללמד אותנו על חרטה ותיקון.

יעד: אל עצמי

מפגש: יונה הנביא, אנשי נינווה וחנה סנש

זמן מסלול: ספר יונה - נכתב בתקופת בית שני. יונה מתואר כמי שחי בימי בית ראשון, המאה השמינית לפנה"ס, תקופת ירבעם השני. חנה סנש - 1921 - 1944

שאלת מסע: האם קרה לי שעשיתי מעשה שהתחרטתי עליו? האם פעלתי מאוחר יותר לתיקון המעשה?

מסלול המסע

בפרק זה נצעד לקראת רגע חשוב בלוח השנה: יום הכיפורים שחל ב' בתשרי. יום הכיפורים הוא היום הקדוש ביותר בלוח השנה העברי, והוא יום צום שנועד לחשבון נפש ולכפרה על חטאים. יום הכיפורים מתואר במקרא כך:

”אָךְ בְּעֶשְׂרֵי הַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי הַזֶּה יוֹם הַכִּפּוּרִים הוּא, מִקְרָא-קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם, וְעִנִּיתֶם, אֶת-נַפְשֹׁתֵיכֶם; וְהִקְרַבְתֶּם אֶשָׁה (קורבן), לַה'. וְכָל-מְלֹאכָה לֹא תַעֲשׂוּ, בְּעֶצְם הַיּוֹם הַזֶּה: כִּי יוֹם כִּפּוּרִים, הוּא, לְכַפֵּר עֲלֵיכֶם, לִפְנֵי ה' אֱלֹהֵיכֶם.“ (ויקרא כ"ג, כז-כח).

ההזדמנות לכפר על החטאים מלמדת שתמיד ניתן לתקן את דרכנו. במשנה ובתלמוד (במסכת יומא, ח', ט') קבעו חז"ל כי האדם צריך להודות שחטא ולהחליט להימנע מהחטא בעתיד. נוסף על כך הדגישו חכמי התלמוד את חשיבותה של בקשת הסליחה של אדם מחברו כתנאי לכפרה ולסליחה של אלוהים. בשיעור זה נעסוק בבחירות וביכולת שלנו לשנות את דרכנו, לבחור בטוב ולתקן מעשים שאנו מתחרטים עליהם.

תְּחִנַּת מִידָע

תקופת התלמוד- התלמוד- פירושו לימוד ופירוש, הוא נכתב ע"י תלמידים חכמים (אמוראים) בתחילת המאה השלישית על מנת לפרש את המשנה. חכמי ארץ ישראל כתבו את התלמוד הירושלמי והחכמים שחיו בבבל יצרו את התלמוד הבבלי, שהוא הנפוץ והנלמד מבין שני התלמודים.

קראו את הפסוקים הבאים :

מקור 1

” א וַיְהִי דְבַר-ה' אֶל-יוֹנָה, שְׁנִית לְאֹמֶר. ב קוּם לֶךְ אֶל-נִינְוָה, הָעִיר הַגְּדוֹלָה; וְקִרָא אֵלֶיהָ אֶת-הַקְּרִיאָה, אֲשֶׁר אֲנֹכִי דֹבֵר אֵלֶיךָ. ג וַיִּקָּם יוֹנָה, וַיֵּלֶךְ אֶל-נִינְוָה--כְּדֹבַר ה'; וַנִּינְוָה, הָיְתָה עִיר-גְּדוֹלָה לְאֱלֹהִים--מֵהַלֶּךְ, שְׁלֹשֶׁת יָמִים. ד וַיַּחַל יוֹנָה לְבֹא בְעִיר, מֵהַלֶּךְ יוֹם אֶחָד; וַיִּקְרָא, וַיֹּאמֶר, עוֹד אַרְבָּעִים יוֹם, וַנִּינְוָה נִהְפָּקֶת. ה וַיֹּאמְרוּ אֲנָשֵׁי נִינְוָה, בְּאֱלֹהִים; וַיִּקְרָאוּ-צוּם וַיִּלְבְּשׂוּ שָׂקִים, מִגְּדוֹלָם וְעַד-קִטְנֵם. ו וַיִּגַע הַדְּבַר, אֶל-מֶלֶךְ נִינְוָה, וַיִּקָּם מִכְּסֹאוֹ, וַיַּעֲבֵר אֶדְרֵתוֹ מֵעָלָיו; וַיִּכַּס שָׂק, וַיֵּשֶׁב עַל-הָאָפֶרֶז ז וַיִּזְעַק, וַיֹּאמֶר בְּנִינְוָה, מִטַּעַם הַמֶּלֶךְ וּגְדָלָיו, לֵאמֹר: הָאָדָם וְהַבְּהֵמָה הַבָּקָר וְהַצֹּאן, אֵל-יִטְעֲמוּ מֵאוֹמֶה--אֶל-יָרֵעוּ, וּמִיָּם אֶל-יִשְׁתּוּ. ח וַיִּתְּכֶסּוּ שָׂקִים, הָאָדָם וְהַבְּהֵמָה, וַיִּקְרָאוּ אֶל-אֱלֹהִים, בְּחִזְקָה; וַיִּשְׁבוּ, אִישׁ מִדְּרָכּוֹ הָרְעָה... י וַיִּרָא הָאֱלֹהִים אֶת-מַעֲשֵׂיהֶם, כִּי-שָׁבוּ מִדְּרָכָם הָרְעָה; וַיִּנָּחֵם הָאֱלֹהִים, עַל-הָרְעָה אֲשֶׁר-דִּבֶּר לַעֲשׂוֹת-לָהֶם--וְלֹא עָשָׂה.“ (יונה, ג)

עוד ארבעים יום נינווה נהפכת:
עוד ארבעים יום אלוהים יהרוס את נינווה בגלל מעשיהם הרעים של אנשי העיר.

וילבשו שקים - לבוש שק היה נהוג בזמן אבל, זהו סימן לחרטה ולצער.

תְּחִנַּת מִידָע

ספר יונה - אחד מספרי הנביאים שבתנ"ך. הספר מספר על יונה בן אִמְתַּי ועל תושבי העיר נִינְוָה: עיר שאנשיה עושים מעשים רעים ולבסוף מתחרטים על מעשיהם וחוזרים לדרך הטובה. גם יונה עצמו נמלט מהשליחות שאלוהים מטיל עליו, ולבסוף חוזר בו ומשנה את דרכיו.

ספר יונה נקרא בבית הכנסת במהלך יום הכיפורים, והוא סמל לחרטה על מעשים רעים ולבחירה בטוב.

שאלות לדין ולמחשבה:

1. ספרו במילים שלכם - מה קרה לאנשי נינווה?
2. חפשו פסוק, או כמה פסוקים, המתארים תהליך של חרטה על המעשים הרעים והעתיקו אותם למחברותיכם.
3. מה גרם, לדעתכם, לאנשי נינווה לשנות את התנהגותם?
4. ספר יונה נקרא ביום הכיפורים. הקריאה בספר יונה היא תוספת שהוסיפו חכמים ליום הכיפורים. כיצד, לדעתכם, קשור ספר יונה ליום הכיפורים?
5. האם קרה לכם שהתחרטתם על מעשיכם? האם החרטה גרמה לכם לשינוי בהתנהגותכם?

מקור 2

מיומנה של חנה סנש:

11.10.1940

ערב יום הכיפורים רציתי להתוודות, לתת דין וחשבון לעצמי, לתת דין וחשבון לאלוהים... להשוות מה שהיה צריך להיות לעומת מה שהיה.

20.9.1941

ערב יום הכיפורים

יום הכיפורים... אבל על תוכן היום אשמור, אבדוק את מעשי, אתוודה.

חטאתי באדישות, במילים ריקות ללא מעשה, בבזבוז זמן וכוחות, בחוסר התחשבות עם הזולת, בקלות דעת, בחוסר אחריות.

אבל דבר אחד נזקף לזכותי: חיפשתי תמיד את הדרך הישרה, השתדלתי ללכת בה והכרתי שזוהי הדרך היחידה שמן הראוי ללכת בה, לא לשם ההצלחה, כי אם לשם הביטחון הפנימי.

תְּחִנַּת מִידָע

חנה סנש - 1921 - 1944 - נולדה בהונגריה ועלתה ארצה. הייתה חברה בקיבוץ 'שדות ים'. הייתה לוחמת ומשוררת יהודייה, והתנדבה לשרת בצבא הבריטי במלחמת העולם השנייה נגד גרמניה הנאצית. שירתה כצנחנית שנועדה ליצור קשר עם יהדות הונגריה. חנה סנש צנחה לשטח הונגריה. היא נתפסה, נחקרה בעינויים והוצאה להורג על ידי הנאצים.

השיר הידוע ביותר שלה הוא השיר 'הליכה לקיסריה' (אלי אלי) שהפך לסמל לתקווה ולאמונה גם בימים הקשים ביותר.

משימה

חנה סנש מעידה על כך שתמיד חיפשה את הדרך הישרה.

1. ציירו במחברותיכם את הדרך הישרה שלכם - אילו מעשים היא כוללת? האם יש תמרורים בדרך? מה הם?
2. כתבו לצד הדרך משפט אחד מדברי חנה סנש, שהוא חשוב עבורכם והסבירו את בחירתכם.

צִדָּה לְדֶרֶךְ

מסורת וחידוש - יוצאים לדרך הטובה!
יום כיפור הוא הזדמנות להביט לאחור ולבדוק היכן טעינו, ומה עלינו לשנות ולשפר לקראת המשך המסע שלנו.

אחריות ומחויבות - יום כיפור מאפשר לנו ללמוד על עצמנו ולקבל על עצמנו מחויבות לעשיית מעשים טובים.

- חשבו על מעשה טוב שהייתם רוצים לעשות בשנה זו .
- כתבו במחברותיכם :

מהו המעשה, מדוע בחרתם דווקא בו וכיצד אתם מתכוונים לפעול כדי לקדם אותו?